

ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [JAN MAZÁK]

SECINĀJUMI,

sniegti 2010. gada 14. septembrī¹

I — Ievads

1. Savā apelācijas sūdzībā *General Química SA* (turpmāk tekstā — “GQ”), *Repsol Química SA* (turpmāk tekstā — “RQ”) un *Repsol YPF SA* (turpmāk tekstā — “RYPF”) (visas kopā turpmāk tekstā sauktas — “apelācijas sūdzības iesniedzējas”, bet dažkārt — “pieteicējas”) lūdz atcelt daļā Pirmās instances tiesas (tagad un turpmāk tekstā — Vispārējā tiesa) (sestās palātas) 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā T-85/06 *General Química u.c.* (turpmāk tekstā — “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru minētā tiesa noraidīja to iesniegto pieteikumu ar lūgumu atcelt Komisijas 2005. gada 21. decembra Lēmumu 2006/902/EK par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu pret *Flexsys NV*, *Bayer AG*, *Crompton Manufacturing Company Inc.* (bijusī *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd*, *Chemtura Corporation* (bijusī *Crompton Corporation*), *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA* (Lieta COMP/F/C.38.443 — Gumijas ķīmiskās piedevas) (OV 2006, L 353, 50. lpp.) (turpmāk tekstā — “pārsūdzētais lēmums”).

2. Pārsūdzētajā lēmumā Komisija pasludināja, ka GQ, RQ un RYPF un vairāki citi

uzņēmumi, laikā no 1999. līdz 2000. gadam slēdzot aizliegtas vienošanās un piedaloties saskaņotās darbībās, kas ietvēra vienošanās par cenām un konfidenciālas informācijas apmaiņu gumijas ķīmisko piedevu nozarē Eiropas Ekonomikas zonā (turpmāk tekstā — “EEZ”), ir pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu (tagadējais LESD 101. panta 1. punkts) un EEZ līguma 53. pantu. Komisija attiecībā uz GQ solidāri ar RQ un RYPF piemēroja naudas sodu EUR 3,38 miljonu apmērā.

3. Apelācijas sūdzība ir par to, ka uz mātes-sabiedrību (RYPF) tiek attiecināta atbildība par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpšanu, kas izriet no prettiesiskas rīcības, ko izdarījusi meitassabiedrība (GQ), kurā šai mātes-sabiedrībai nav tiešas līdzdalības. Šajā ziņā sabiedrība GQ pilnā apmērā (100%) pieder sabiedrībai RQ, kas savukārt pilnā apmērā pieder sabiedrībai RYPF. Apelācijas sūdzības iesniedzējas tostarp apgalvo, ka Vispārējā tiesa kļūdījās tiesību normu piemērošanā, jo tā automātiski uz koncerna mātes-sabiedrību attiecināja prezumpciju par to, ka tā īsteno izšķirošo ietekmi uz savas meitassabiedrības rīcību.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

4. Apelācijas sūdzības iesniedzējas lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, ar ko tiek noraidīts prasījums, kurā apgalvots, ka ir tikusi pielauta acīmredzama kļūda vērtējumā un ka nav tikusi pienācīgi pamatota konstatācija, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas ir solidāri atbildīgas par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpšanu. Tās arī lūdz Tiesu atcelt pārsūdzētā lēmuma 1. panta g) un h) punktu un 2. panta d) punktu — daļā, kas nosaka, ka *RQ* un ir *RYPF* solidāri atbildīgas par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpšanu, ko izdarījusi *GQ* vai, alternatīvi, atcelt pasludināto solidāro atbildību attiecībā uz *RYPF*, bet jebkurā no abiem variantiem noteikt atbilstošu naudas soda samazinājumu.

antidegradantus no antioksidantu klāsta². *GQ* ir *RQ* pilnībā piederoša meitassabiedrība, bet *RQ* pati pilnībā pieder sabiedrībai *RYPF*. Procedūra, kuras rezultātā tika pieņemts pārsūdzētais lēmums, tika uzsākta pēc tam, kad *Flexsys* 2002. gada 22. aprīlī iesniedza pieteikumu saskaņā ar Komisijas 2002. gada 19. februāra paziņojumu par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “Paziņojums par sadarbību”). *Crompton* un *Bayer* attiecīgi 2002. gada 26. un 27. septembrī un 24. oktobrī Komisijai iesniedza savus pieteikumus naudas soda neuzlikšanai vai tā apmēra samazināšanai.

II — Apelācijas sūdzības priekšvēsture

A — Pārsūdzētais lēmums

5. *GQ* ir Spānijā reģistrēta komercsabiedrība, kas ražo konkrētas gumijas ķīmiskās piedevas, proti, primāros akseleratorus un

6. Komisija 2005. gada 12. aprīlī nosūtīja *GQ*, *RQ* un *RYPF* adresētu paziņojumu par iebildumiem saskaņā ar procedūru, kas tostarp paredzēta LESD 101. pantā. Savu lēmumu pamatojot ar faktu, ka *GQ* ir *RQ* pilnībā piederoša meitassabiedrība, savukārt pēdējā — *RYPF* pilnībā piederoša meitassabiedrība, un ar to, ka starp *GQ* un *RQ* pastāv personāla saikne abu vienīgā direktora (*administrador unico*) personā, ko *RQ* iecēla, atlaižot *GQ* direktoru padomi, Komisija atzina *RQ* un *RYPF* par solidāri atbildīgām par *GQ* izdarīto pārkāpumu.

2 — Gumijas apstrādei paredzētās ķīmikālijas ir sintētiskas vai organiskas vielas, kas gumijas ražošanā tiek izmantotas ražīguma un kvalitātes paaugstināšanai. Automobiļu rūpniecībā ir lielākā gumijas detaļu, galvenokārt riepu, izmantotāja. Antidegradanti un akseleratori tirgus vērtības ziņā ir vissvarīgākās ķīmikālijas, kas tiek izmantotas gumijas apstrādē: tie veido apmēram 85–90% no visām gumijas apstrādei paredzētajām ķīmikālijām.

7. *RQ* un *RYPF* 2005. gada 15. jūnija vēstulē sniedza kopīgu atbildi uz paziņojumu par iebildumiem. 2005. gada 20. jūnija vēstulē *GQ* sniedza atbildi atsevišķi no tās mātessabiedrībām. *GQ*, *RQ* un *RYPF* tika uzklašitas 2005. gada 18. jūlijā. Tās tostarp apstrīdēja, ka uz *RQ* un *RYPF* tiek attiecināta atbildība par pārkāpumu, ko, kā tika apgalvots, esot izdarījusi *GQ*. Tās, pirmkārt, apgalvoja, ka *RQ* un *RYPF* nebija nedz iesaistītas, nedz informētas par *GQ* darbībām un, otrkārt, ka *GQ* savu komercdarbību gumijas ķīmisko piedevu tirgū īstenoja kā patstāvīgu vienību.

8. Tomēr pārsūdzētajā lēmumā Komisija atzina, ka *GQ*, *RQ* un *RYPF* ir solidāri atbildīgas par *GQ* izdarīto pārkāpumu. Attiecībā uz atbildības par *GQ* darbībām attiecināšanu uz *RQ* un *RYPF* Komisija pārsūdzētajā lēmumā norāda, ka var prezumēt, ka mātessabiedrība ir atbildīga par tai pilnībā piederošu meitassabiedrību prettiesiskām darbībām; tomēr prezumpciju par izšķirošās ietekmes faktisku īstenošanu šajās meitassabiedrībās esot iespējams atspēkot. Komisija arī norāda, ka prezumpciju gan nevar atspēkot ar apgalvojumu, ka mātessabiedrība neveicināja savu meitassabiedrību prettiesisko rīcību. Un visbeidzot, kā teikts pārsūdzētajā lēmumā, ja ir piemērojama šī prezumpcija, tad attiecīgais uzņēmums nevar to atspēkot, vienkārši apgalvojot, ka mātessabiedrība nebija tieši iesaistīta vai nebija informēta par aizliegto vienošanos.

9. Konkrētāk, Komisija norāda, ka arguments, ka sabiedrībām *RQ* un *RYPF* (attiecībā uz kurām pārsūdzētajā lēmumā bez izšķirības ir izmantots viens kopējs nosaukums — *Repsol*) nebija uzticēta *GQ* ikdienas komercdarbības vai pamatdarbības vadīšana, nav pietiekams, lai atspēkotu prezumpciju par to, ka tiek faktiski īstenota izšķiroša ietekme pār *GQ*.

10. Turklāt Komisija norāda, ka “*Repsol*” un *GQ* ir iesniegušas dokumentus, kuros izskaidrotas to attiecības, vadības struktūra un pārskatu sagatavošanas prasības. Tā konstatējot, ka saskaņā ar pieteicēju sniegtajām ziņām *GQ* komercdarbības plānam un pārdošanas mērķiem nav vajadzīgs mātessabiedrību apstiprinājums. “*Repsol*” un meitassabiedrības darbībā nepastāvot nedz nozarei raksturīgas attiecības, nedz sinerģija vai vertikāls pārklājums, jo *GQ* ražo izstrādājumus, kas nav saistīti ar “*Repsol*” izstrādājumiem. Laikposmā, kad tika izdarīti pārkāpumi, nepārklājās pārstāvība šo triju sabiedrību direktoru padomēs. Komisija arī min “*Repsol*” paskaidrojumus, saskaņā ar kuriem *GQ* pašai bija pilna rīcības brīvība noteikt savu komercdarbības politiku un “*Repsol*” neiejaucās, jo tā bija iegādājusies *GQ* kā daļu no lielāka darījuma, nevis tādēļ, ka tā būtu ieinteresēta tās pamatdarbībā, turklāt tā vairākkārt mēģināja to pārdot, tiesa, bez panākumiem.

11. Tomēr, kā pārsūdzētā lēmuma 259.–264. apsvērumā norāda Komisija, “Repsol” ir bijusi *GQ* vienīgais akcionārs kopš 1994. gada. Tādējādi, kā norāda Komisija, tai bija iespējams iegūt informāciju par *GQ* darbībām, ņemot vērā, ka tā viena pati īstenoja 100% kontroli un uzņēmās vispārējo atbildību. Attiecībā uz mēģinājumiem pārdot *GQ* Komisija uzskata, ka, pat ja pieņemtu, ka šie pārdošanas mēģinājumi varētu liecināt par to, ka “Repsol” nebija ieinteresēta savas meitasabiedrības darbībā, tas nenozīmē, ka tā nebija ieinteresēta īstenot izšķirošu ietekmi pār *GQ*, lai nodrošinātu, ka laikā, kas vajadzīgs, lai atrastu ieinteresētu pircēju, nemazinās *GQ* reputācija un tirgus vērtība.

12. Pārsūdzētajā lēmumā Komisija arī konstatē, ka, lai uz mātessabiedrību attiecinātu atbildību par meitassabiedrības kā tirgus dalībnieka rīcību, nav vajadzīgs, lai mātessabiedrības darbības jomas kaut daļēji pārklātos vai būtu cieši saistītas ar tās meitassabiedrības darbības jomām. Izmantojot tādu pašu argumentāciju, Komisija norāda, ka, tas vien, ka nepārklājas to direktoru padomju sastāvs, vēl neliecina, ka *GQ* ir patstāvīga, ņemot vērā, ka tā sniedza *RQ* ziņojumus par tās pārdošanas, ražošanas un finanšu rezultātiem, kas ir skaidri redzams no “Repsol” iesniegtajiem dokumentiem.

13. Komisija turklāt norāda, ka saskaņā ar “Repsol” sniegto informāciju *GQ* patstāvīgi noteica to izstrādājumu cenas, kurus tā pārdeva *Repsol Italia*, un ka tas apliecina, ka *GQ* darbojās patstāvīgi un ka tās intereses atšķīrās no “Repsol” interesēm. Tomēr, kā Komisija

norāda pārsūdzētajā lēmumā, komercaģenta līgums starp *GQ* un *Repsol Italia* liecina, ka starp “Repsol” un to meitassabiedrību pastāv vertikāla saikne. Visbeidzot, Komisija konstatē, ka informācija saistībā ar tās izstrādājumu cenu pieaugumu, ko *GQ* nosūtīja *Repsol Italia*, nav uzskatāma par pierādījumu interešu konfliktam starp *GQ* un “Repsol”, jo jebkurš *GQ* apgrozījuma palielinājums, ko izraisa tās izstrādājumu cenu pieaugums, palielinātu arī “Repsol” apgrozījumu.

14. Pārsūdzētajā lēmumā arī teikts, ka, lai gan vienīgais direktors bija deleģējis savas pilnvaras attiecībā uz *GQ* pamatdarbības vadību, viņš joprojām darbojās kā saikne starp *GQ* un *RQ* un ar viņa starpniecību informācija par pārdošanas, ražošanas un finanšu rezultātiem tika nodota mātessabiedrībai. Turklāt *GQ* finansiālie rezultāti tika konsolidēti ar “Repsol” finansiālajiem rezultātiem, tādējādi *GQ* peļņu vai zaudējumus atspoguļojot koncerna peļņā vai zaudējumos.

15. Visbeidzot, Komisija papildus teiktajam norāda, ka var tikt prezumēts, ka mātessabiedrība un tai pilnībā piederoša meitassabiedrība veido vienu uzņēmumu LESD 101. panta izpratnē. Šādos apstākļos Komisija uzskata, ka *RQ* un *RYPF* nav atspēkojušas prezumpciju par atbildību par *GQ* prettiesisko rīcību.

16. Pārsūdzētā lēmuma 1. pantā Komisija konstatēja, ka laikā no 1999. gada 31. oktobra līdz 2000. gada 30. jūnijam *GQ*, *RQ* un *RYPF* piedalījās virknē [aizliegto] vienošanos un saskaņotu darbību, t.sk. vienošanās par cenām un apmaiņā ar konfidenciālu informāciju par konkrētām, gumijas ķīmiskām piedevām EEZ, tādējādi pārkāpjot tostarp LESD 101. pantu. Pārsūdzētā lēmuma 1. panta f) punktā ir atsauce uz *GQ* dalību pārkāpumā, savukārt pārsūdzētā lēmuma 1. panta g) un h) punktā ir runa par attiecīgi *RQ* un *RYPF* dalību pārkāpumā.

17. Pārsūdzētā lēmuma 2. panta d) punktā Komisija noteica *GQ* piemērojamo naudas sodu EUR 3,38 miljonu apmērā — solidāri ar *RQ* un *RYPF* — par pārsūdzētā lēmuma 1. pantā minēto pārkāpumu.

B — Pārsūdzētais spriedums

18. Ar savu pieteikumu, kas 2006. gada 8. martā tika iesniegts Vispārējās tiesas kanclerijā, *GQ*, *RQ* un *RYPF* vērsās tiesā, lai daļā atceltu pārsūdzēto lēmumu. Lai Vispārējās tiesas sēdē pamatotu savus prasījumus, *GQ*, *RQ* un *RYPF* balstījās uz trim pamatiem. Pirmkārt, acīmredzama kļūda vērtējumā un pamatojuma nenorādīšana par *GQ*, *RQ* un *RYPF* solidāro atbildību. Otrkārt, kļūdaini aprēķini par naudas sodu. Treškārt, kļūdainis

vērtējums, nepietiekams pamatojums un vienādas attieksmes principa pārkāpšana, piemērojot Paziņojumu par sadarbību.

19. Ņemot vērā, ka šajā apelācijas tiesvedībā apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumi attiecas vienīgi uz Vispārējās tiesas nolēmumu par pirmo atcelšanas pamatu, kas tika izvirzīts tiesvedībā šajā tiesā³, šeit tiek sniegts izsvilkums tikai no attiecīgās pārsūdzētā sprieduma daļas. Tādējādi pārsūdzētā sprieduma 58.–84. punktā Vispārējā tiesa šādi sniedz savus secinājumus par pirmo atcelšanas pamatu:

“58. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru fakts, ka meitassabiedrībai ir atsevišķas juridiskas personas statuss, nav pietiekams, lai izslēgtu, ka tās rīcību varētu attiecināt uz mātessabiedrību, tostarp tad, ja meitassabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi, bet gan pēc būtības izpilda mātessabiedrības dotos norādījumus (skat. 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā 107/82 *AEG Telefunken*/Komisija, *Recueil*, 3151. lpp., 49. punkts, un 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija jeb “Stora”, *Recueil*, I-9925. lpp., 26. punkts).

59. Turklāt ipašajā gadījumā, kad mātessabiedrībai pieder 100% tās meitassabiedrības, kas ir izdarījusi pārkāpumu,

3 — Par kļūdainu vērtējumu un *GQ*, *RQ* un *RYPF* solidāras atbildības nepietiekamu pamatojumu.

patmatkapitāla, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka šī mātessabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības rīcību (šajā ziņā skat. 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-314/01 *Avebe/Komisija*, Krājums, II-3085. lpp., 136. punkts un tajā minētā judikatūra) un ka tādēļ tie veido vienu uzņēmumu [LES 101.] panta izpratnē (skat. 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon u.c./Komisija* jeb “Tokai II”, Krājumā nav publicēts, 59. punkts). Tādējādi tas ir tieši mātessabiedrības, kas Kopienas tiesās apstrīd Komisijas lēmumu par tās sodīšanu ar naudas sodu par tās meitassabiedrības darbībām, pienākums atspēkot šo prezumpciju, iesniedzot pierādījumus, kas ļauj konstatēt, ka tās meitassabiedrība bija patstāvīga (skat. spriedumu lietā *Avebe/Komisija*, 136. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 58. punktā minēto spriedumu lietā *Stora*, 29. punkts).

60. Tas tiesa, kā apgalvo pieteicējas, ka šajā ziņā Tiesa iepriekš 58. punktā minētajā spriedumā lietā *Stora*, 28. un 29. punkts, papildus mātessabiedrības īpašumtiesībām uz 100% meitassabiedrības pamatkapitāla ir minējusi citus apstākļus, piemēram, to, ka mātessabiedrība nav apstrīdējusi, ka tā īstenoja ietekmi uz savas meitassabiedrības komercdarbības politiku, kā arī abu sabiedrību kopējo pārstāvību administratīvajā procesā. Tomēr Tiesa šos apstākļus tik un tā ir minējusi tikai tādēļ, lai atklātu visus elementus, uz kuriem [Vispārējā tiesa] bija balstījusi savu pamatojumu, pirms tā secināja, ka šī argumentācija netika balstīta tikai uz faktu, ka mātessabiedrībai pilnībā piederēja savas meitassabiedrības pamatkapitāls.

61. Turklāt pretēji pieteicēju apgalvojumam apstāklis, kas Komisijai ļāva pieņemt lēmumu par naudas soda piemērošanu koncerna mātessabiedrībai, ir nevis tas, ka mātessabiedrība būtu pamudinājusi savu meitassabiedrību izdarīt pārkāpumu vai, *a fortiori*, ka mātessabiedrība pati būtu iesaistīta pārkāpumā, bet gan tas, ka abas sabiedrības veido vienotu uzņēmumu [LES 101.] panta izpratnē. Jāņem vērā, ka Kopienas konkurences tiesības atzīst, ka dažādas komercsabiedrības, kas pieder vienam koncernam, veido saimniecisku vienību un tādēļ arī uzņēmumu [LES 101. un 102.] panta izpratnē, ja vien attiecīgās sabiedrības pašas patstāvīgi nenosaka savu rīcību tirgū (skat. 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā T-203/01 *Michelin/Komisija*, *Recueil*, II-4071. lpp., 290. punkts).

62. Šajos apstākļos, lai varētu prezumēt, ka mātessabiedrība īsteno izšķirošo ietekmi uz meitassabiedrības rīcību nosakāmajā tirgū, Komisijai pietiek pierādīt, ka viss meitassabiedrības pamatkapitāls pieder tās mātessabiedrībai. Tas Komisijai ļaus atzīt mātessabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitassabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, pat ja tiek konstatēts, ka mātessabiedrība pati nebija tieši iesaistīta vienošanās, ja vien mātessabiedrība nepierāda, ka tās meitassabiedrība tirgū darbojas patstāvīgi.

63. Tādēļ, lai gan Komisija šajā lietā minēja tikai faktu, ka 100% *GQ* pamatkapitāla pieder tās mātessabiedrībām, un atspēkoja pieteicēju argumentus, ar kuriem tās centās pierādīt *GQ* patstāvību, tā pietiekami ņēma vērā Tiesas un [Vispārējās tiesas] judikatūru, lai uz šīm sabiedrībām attiecinātu *GQ* darbības, kas ir pretrunā konkurences tiesībām.
64. Tādēļ Komisija neklūdījās, konstatējot, ka *RQ* un *RYPF* ir atbildīgas par pārkāpumu, un atbildības attiecināšanas dēļ ir uzskatāms, ka tās to ir izdarījušas pašas (šajā ziņā skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-294/98 P *Metsä-Serla Oyj* u.c./Komisija, *Recueil*, I-10065. lpp., 28. punkts). Ņemot to vērā, argumentam, ka *RQ* un *RYPF* nebija tieši iesaistītas izskatāmajā pārkāpumā, nav nozīmes.
65. Otrkārt, attiecībā uz argumentu, ka *RYPF* un *RQ* pirmstiesas procesā Komisijai sniedza virkni dokumentu, lai atspēkotu prezumpciju par to atbildību un sniegtu lietišķus pierādījumus par *GQ* patstāvību komercdarbības un pamatdarbības ziņā, ir jāuzsver, ka mātessabiedrībai ir pienākums Tiesai iesniegt jebkādu pierādījumu attiecībā uz saimniecisko, juridisko un organizatorisko saikni starp to un tās meitassabiedrību, kas, pēc tās ieskatiem, ir piemēroti, lai pierādītu, ka tās neveido vienotu saimniecisku vienību.
66. Šajā lietā pārsūdzētā lēmuma 262. apsvērumā Komisija norāda, ka vienīgais direktors joprojām darbojas kā saikne starp *GQ* un *RQ*, ka *RYPF* koncerna līmenī konsolidē *GQ* un *RQ* finanšu pārskatus un ka *RQ* un *RYPF* kopīgi atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem. Šie faktori norāda, ka pastāv vienota vienība.
67. Tādēļ *RYPF* un *RQ* pienākums bija vēl pirmstiesas procesa stadijā pierādīt, ka *GQ* patstāvīgi lēma par savu rīcību tirgū un ka *RYPF* un *RQ* neīstenoja izšķirošu ietekmi uz tās politiku.
68. Šajā sakarā ir svarīgi uzsvērt, ka pieteicējas apgalvo, ka *RQ* Komisijai pierādīja, ka tā pēc pārbaudes, kas 2002. gada 27. septembrī tika veikta *GQ* komercdarbības vietā, deva rīkojumu *GQ* izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu.
69. Šis pieteicēju apgalvojums pats par sevi ir pietiekams, lai pierādītu, ka *RQ* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *GQ* politiku: ne vien attiecībā uz tās kā tirgus dalībnieka rīcību, bet arī attiecībā uz prettiesiskajām darbībām, kas ir pārsūdzētā lēmuma priekšmets.

70. Tomēr pilnīga priekšstata gūšanas pēc [Vispārējā tiesa] pārbaudis, vai, kā to apgalvo pieteicējas, Komisija pārsūdzētajā lēmumā kļūdījās vērtējumā saistībā ar pieteicēju iesniegtajiem pierādījumiem un vai tā kļūdījās, tos neņemdamā vērā.

galīgo lēmumu, tad no tā izriet, ka tā īsteno izšķirošu ietekmi uz *GQ* rīcību.
71. Šajā sakarā jāatzīst, ka fakts, ka meitassabiedrības darbības jomas pat pilnā mērā atšķiras no koncerna darbības jomām, vai pat fakts, ka mātessabiedrība mēģināja, turklāt nesekmīgi, pārdot savu meitassabiedrību tālāk, nespēj atspēkot prezumpciju, ka *RQ* un *RYPF* ir atbildīgas. Lai gan koncerni un kontrolakciju (holdinga) sabiedrības bieži vien veic dažādu veidu komercdarbību un dažkārt pārdod kādas no savām meitassabiedrībām, jau ir ticis atzīts, ka tās veido vienotu uzņēmumu [LES 101.] panta izpratnē (šajā ziņā skat. 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija*, Krājums, II-3389. lpp., 78. un 82. punkts).
72. Turklāt Komisija, atbildot uz pieteicēju iesniegumu par dokumentu izsniegšanu, Tiesai iesniedza dokumentu, kas ietvēra *RQ* direktoru padomes protokolus par laiku no 1998. līdz 2000. gadam un kurā ir izklāstīti *GQ* finansiālie rezultāti un lēmums pārdot *GQ* līdzdalību sabiedrībā *Silquímica, SA* un *GQ* nekustamos īpašumus. Šis dokuments visādā ziņā pēc būtības pamato Komisijas konstatāciju pārsūdzētajā lēmumā. Ja *RQ* direktoru padomei ir nozīmīga loma vairākos būtiskos *GQ* stratēģijas aspektos, piemēram, nekustamo īpašumu pārdošanā vai kapitāla līdzdalības pārdošanā, un ja tā šajā ziņā sev rezervē pilnvaras pieņemt
73. Attiecībā uz argumentu par to, ka nepārkļājas pieteicēju sabiedrību pārvaldes institūciju sastāvs, jānorāda, ka no *GQ* 2004. gada 5. aprīļa vēstules, ko tā nosūtīja Komisijai un ko pieteicējas iesniedza pirmstiesas procesā, var acīmredzami konstatēt, ka [konfidenciāla informācija] kungs bija gan *GQ* direktoru padomes priekšsēdētājs (no 1996. līdz 2000. gadam), gan *RQ* direktoru padomes loceklis (1998. un 1999. gadā). Turklāt jāuzsver, ka tad, kad pieteicējas tiesas sēdē tika izjautātas par šo jautājumu, tās vismaz netieši atzina, ka šāda pārkļāšanās ir bijusi.
74. Līdzīgi, ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, nevar tikt atbalstīti apgalvojumi, ka Komisija pārsūdzētajā lēmumā nepārbaudīja pierādījumus par faktiem, kas liecina, ka vienīgi *GQ* augstākā līmeņa vadītāji izlēma un īstenoja sabiedrības komercdarbības politiku, iepriekš neinformējot *RQ* un nesaņemot no tās atļauju. Tas pats sakāms par apgalvojumiem, ka informācija, ko *GQ* sniedza *RQ*, nevis bija saistīta ar komercdarbības politiku, bet gan ar meitassabiedrības finansiāliem rezultātiem.

75. Attiecībā uz *GQ* attiecībām ar *Repsol Italia* jānorāda, ka Komisija pārsūdzētajā lēmumā pareizi atspēkoja pieteicēju argumentu par it kā pastāvošo interešu konfliktu starp *GQ* un tās mātesabiedrībām, norādot, ka *RYPF* konsolidē finanšu pārskatus par visu koncernu, kurā ietilpst vairākas meitassabiedrības, tostarp *GQ* un *Repsol Italia*. Turklāt Komisija arī pareizi konstatēja, ka šīs attiecības vienīgi ļauj nostiprināt prezumpciju par vienota uzņēmuma pastāvēšanu.
76. Šajos apstākļos jāsecina, kā to pārsūdzētā lēmuma 264. apsvērumā izdarīja Komisija, ka pieteicējas nav spējušas atspēkot prezumpciju par to, ka mātesabiedrības ir atbildīgas.
77. Visbeidzot, neviens no pieteicēju alternatīvi izvirzītajiem argumentiem nespēj mazināt pārsūdzētā lēmuma pareizību.
78. Pirmkārt, attiecībā uz argumentu, ka Komisija ne reizi nelūdza iesniegt informāciju par attiecībām starp *RQ* un *RYPF* un ne reizi necentās konstatēt, vai *RQ* un *RYPF* ietilpst vienā un tajā pašā uzņēmumā, pietiek norādīt, ka, tā kā pieteicējas neapstrīd, ka *RYPF* pieder 100% no *RQ* pamatkapitāla, tas bija tieši *RYPF* pienākums atspēkot prezumpciju, ka tā īstenoja izšķirošu ietekmi uz *RQ* politiku un kopā ar *RQ* veidoja vienotu uzņēmumu [LESD 101.] panta izpratnē; bet to neizdarīja.
79. Otrkārt, attiecībā uz argumentu, ka nebija paredzams, ka *RYPF* tiks atzīta par atbildīgu solidāri ar *RQ* un *GQ*, pieteicējas pēc būtības apgalvo, ka atšķirībā no pārsūdzētā lēmuma paziņojums par iebildumiem *RYPF* atbildību pamatoja nevis *GQ* prettiesisko darbību kontekstā, bet gan vienīgi saistībā ar *RQ* darbībām.
80. Jāsaka, ka paziņojums par iebildumiem un pārsūdzētais lēmums šajā jautājumā nepauž atšķirīgu nostāju. Pārsūdzētā lēmuma 254. apsvērumā ir teikts, ka pieteicējas ir solidāri atbildīgas, īpaši ņemot vērā *RQ* 100% līdzdalību *GQ* pamatkapitālā un *RYPF* 100% līdzdalību *RQ* pamatkapitālā, savukārt paziņojuma par iebildumiem 344. punktā ir teikts, ka *RQ* atbildība ir paplašināti attiecināma uz *RYPF*, pamatojoties uz prezumpciju par tās faktisko kontroli un izšķirošo ietekmi, kas izriet no tās 100% līdzdalības *RQ* pamatkapitālā.
81. Arguments, ka šie abi paziņojumi ir pretrunīgi, ir balstīts uz judikatūras par

pārkāpuma attiecināmību nepareizu izpratnē. Atbildības prezumpcija, kas izriet no līdzdalības pamatkapitālā, ir piemērojama ne vien gadījumos, kad pastāv tieša saikne starp mātessabiedrību un tās meitassabiedrību, bet arī tādos gadījumos kā šis, kad šī saikne ir netieša — caur iestarpinātu meitassabiedrību.

84. Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, pirmais pamats ir jānoraida.”

III — Lietas dalībnieku prasījumi

82. Tādēļ, tā kā Kopienas konkurences tiesībās ir atzīts, ka dažādas komercsabiedrības, kas ietilpst vienā koncernā, veido saimniecisku vienību un līdz ar to uzņēmumu [LESD 101. un 102.] panta izpratnē, ja attiecīgās sabiedrības patstāvīgi nenosaka savu rīcību tirgū, tad nav svarīgi, vai mātessabiedrība kontroli pār šīm sabiedrībām īsteno tieši vai netieši, jo jebkurā gadījumā uz šo mātessabiedrību var tikt attiecināta atbildība par pārkāpumu (šajā ziņā skat. iepriekš 61. punktā minēto spriedumu lietā *Michelin/Komisija*, 290. punkts).

83. Tādēļ jāsecina, ka nav saprātīgi uzskatīt, ka pieteicējas no paziņojuma par iebildumiem un it īpaši tā 344. punkta būtu varējušas secināt, ka Komisija izskatāmo pārkāpumu neattiecinās uz *RYPF*.

20. Apelācijas sūdzībā tās iesniedzējas lūdz Tiesu:

— atcelt 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā T-85/06 daļā, ar ko tiek noraidīts pamats par acīmredzamu kļūdu vērtējumā un nepietiekamu pamatojumu, konstatējot pieteicēju solidāro atbildību;

— atcelt pārsūdzētā lēmuma 1. panta g) un h) punktu un 2. panta d) punktu tiktāl, ciktāl tie nosaka, ka *RYPF* un *RQ* kopā ar *GQ* ir solidāri atbildīgas par EK līguma 81. panta 1. punkta (tagad — LESD 101. pants) pārkāpumu, bet alternatīvi — ciktāl pārsūdzētais lēmums attiecas uz *RYPF*, abos gadījumos nosakot atbilstošu naudas sodu samazinājumu.

21. Komisija lūdz Tiesu:

A — *Pirmais apelācijas sūdzības pamats*

- apelācijas sūdzību noraidīt;
- piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

IV — Tiesvedība apelācijas instancē

22. Apelācijas sūdzības iesniedzējas savus prasījumus balsta uz diviem apelācijas sūdzības pamatiem. Pirmkārt, kļūdu tiesību normu piemērošanā, attiecinot atbildību par EK līguma 81. panta 1. punkta (tagad — LESD 101. panta 1. punkts) pārkāpšanu, kā arī interpretācijā un prezumpcijā, ka mātessabiedrībai ir kontrole pār tās meitassabiedrību, tostarp noteikumu par pierādīšanas pienākumu pārkāpumu un faktu sagrozišanu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo, ka prezumpcija ir pārveidota juridiskā prezumpcija (*iuris et de iure*) un netiek piemērots personiskās atbildības princips. Otrkārt, kļūdu tiesību normu piemērošanā saistībā ar atbildības attiecināšanu uz koncerna mātessabiedrību — RYPF, neatbilstoši paplašinot prezumpciju par mātessabiedrības kontroli pār tās meitassabiedrību. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo, ka ir ticis pāradresēts pierādīšanas pienākums un ka atbildība ir automātiski attiecināta uz visu koncernu.

23. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa kļūdījās, kā kritēriju atbildības par meitassabiedrības darbībām attiecināšanai uz tās mātessabiedrību pieņemot apstākļus, kam nav sakara ar šīs lietas faktiskiem apstākļiem vai ar meitassabiedrības izdarīto pārkāpumu. Tādējādi Vispārējā tiesa kļūdījās tiesību normu piemērošanā, atbildību par meitassabiedrības darbībām attiecinot uz tās mātessabiedrību, pamatojoties uz saimnieciskas vienības konstatēšanu, argumentējot tikai ar mātessabiedrības iespējām vai spējām īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību.

24. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka Vispārējā tiesa kļūdaini piemēroja judikatūru, saskaņā ar ko meitassabiedrības rīcība var tikt attiecināta uz mātessabiedrību, ja šī meitassabiedrība pati patstāvīgi neizlemj par savu rīcību tirgū, bet gan pēc būtības visādā ziņā izpilda norādījumus, ko tai dod mātessabiedrība, ar ko tā veido saimniecisku vienību⁴. Vispārējā tiesa neesot bijusi tiesīga savu konstatāciju par saimnieciskas vienības pastāvēšanu pamatot tikai ar atspēkojamu prezumpciju⁵, kas paredz, ka mātessabiedrība, kurai pieder visas tās meitassabiedrības akcijas, spēj īstenot izšķirošu ietekmi uz meitassabiedrības rīcību.

4 — Skat. 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 48/69 *Imperial Chemical Industries/Komisija* (*Recueil*, 619. lpp., 133. un 134. punkts).

5 — Skat. 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā 107/82 *AEG Telefunken/Komisija* (*Recueil*, 3151. lpp., 50. punkts).

25. Tādēļ apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā, konstatējot, ka Komisijai nav jāsniedz papildu pierādījumi par to, ka mātessabiedrība faktiski ietekmēja savas meitassabiedrības rīcību⁶, ir pārkāpusi personiskās atbildības principu un normas par pierādīšanas pienākumu, kā arī padarījusi par neatspēkojamo šeit aplūkojamo prezumpciju, jo nav iespējams pierādīt mātessabiedrības personiskās atbildības neesamību.

26. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka prezumpcija par izšķirošo ietekmi, kas balstīta uz faktu par 100 % līdzdalību pamatkapitālā, Komisiju neatbrīvo no pienākuma pierādīt mātessabiedrības atbildību, uz pierādījumu pamata pārliecinoties, vai mātessabiedrība faktiski īstenoja kontroli pār savu meitassabiedrību un vai meitassabiedrība lielā mērā izpildīja saņemtos norādījumus⁷.

27. Turklāt, kā norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, netiek paskaidrots, kāda veida pierādījumi ir iesniedzami, lai prezumpciju atspēkotu. Pārsūdzētais spriedums nekādi neierobežo Komisijas izmantotās pilnvaras pārbaudīt un novērtēt pierādījumus, kas iesniegti, mēģinot atspēkot prezumpciju.

28. Komisija apgalvo, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas apšaubā Kopienas pastāvīgo judikatūru attiecībā uz solidāro atbildību. Savā spriedumā lietā *AEG Telefunken/Komisija*⁸ Tiesa skaidri formulēja prezumpciju, ka mātessabiedrībai pilnā apmērā piederība meitassabiedrība noteikti ievēro politiku, ko noteikušas tās pašas pārvaldes institūcijas, kas nosaka mātessabiedrības politiku. Tādējādi uz mātessabiedrību var tikt attiecināta atbildība par pārkāpumu, ko izdarījusi tās meitassabiedrība, pat ja nav nekādu pierādījumu par to, ka mātessabiedrība kaut kādā mērā pati būtu bijusi iesaistīta darbībās, kas izraisīja izskatāmo pārkāpumu. Turklāt savā spriedumā lietā *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*⁹ Tiesa arī apstiprināja, ka šī prezumpcija ir pietiekams pamats mātessabiedrības atbildībai un nav vajadzīgi nekādi papildu elementi, kas mātessabiedrību var saistīt ar pārkāpumu.

29. Šajā sakarā Komisija uzskata, ka pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju teiktajam šeit aplūkotā prezumpcija Komisiju neatbrīvo no tai uzliktā pierādīšanas pienākuma. Tik tiešām, kā savos secinājumos lietā *C-97/08 P Akzo Nobel u.c./Komisija* paskaidro ģenerāladvokāte Kokote [*Kokott*]¹⁰, šeit aplūkotās prezumpcijas izmantošana nenoved pie pierādīšanas pienākuma pāradresēšanas (tas nebūtu saderīgi ar nevainīguma prezumpciju). Tā kā mātessabiedrības 100 % līdzdalība savas meitassabiedrības pamatkapitālā *prima facie* ļauj secināt, ka izšķirošā ietekme faktiski tiek īstenota, mātessabiedrībai ir pienākums atspēkot šo secinājumu, iesniedzot pārliecinošus pierādījumus par pretējo. Tādēļ Komisijai

6 — Tādējādi, turpinot nesenu šīs tiesas judikatūras virkni, kurā no jauna ir interpretēts 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *C-286/98 P Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija* (*Recueil*, I-9925. lpp.), te jāmin, piemēram, 2007. gada 12. decembra spriedums lietā *T-112/05 Akzo Nobel u.c./Komisija* (Krājums, II-5049. lpp., 60. un 61. punkts) un 2008. gada 8. oktobra spriedums lietā *T-69/04 Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija* (Krājums, II-2567. lpp., 57. punkts).

7 — Skat. 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā *T-325/01 DaimlerChrysler/Komisija* (Krājums, II-3319. lpp., 218. punkts) un 2007. gada 26. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās *T-109/02*, *T-118/02*, *T-122/02*, *T-125/02*, *T-126/02*, *T-128/02*, *T-129/02*, *T-132/02* un *T-136/02 Bolloré u.c./Komisija* (Krājums, II-947. lpp., 132. punkts).

8 — Iepriekš minēts 5. zemsvītras piezīmē.

9 — Iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē.

10 — 2009. gada 10. septembra spriedums (Krājums, I-8237. lpp.).

ir jāsniedz tikai vajadzīgie pierādījumi par to, ka prezumpcija ir piemērojama.

30. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka meitassabiedrības rīcību var attiecināt uz mātessabiedrību, īpaši tad, ja meitassabiedrība, kura gan ir atsevišķa juridiska persona, savu rīcību tirgū nevis nosaka patstāvīgi, bet gan visādā ziņā pēc būtības izpilda mātessabiedrības dotus norādījumus, īpaši ņemot vērā saimnieciskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas vieno šīs abas juridiskās personas. Tas tā ir tādēļ, ka šādā situācijā mātessabiedrība un tās meitassabiedrība veido vienu saimniecisku vienību un tādējādi arī vienu uzņēmumu, kas ļauj Komisijai adresēt mātessabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, un neliek prasīt pierādīt pēdējās personisku līdzdalību šajā pārkāpumā¹¹.

31. Attiecībā uz šo konkrēto gadījumu, kurā runa ir par mātessabiedrību, kurai ir 100% līdzdalība meitassabiedrībā, kas ir pārkāpusi Eiropas Savienības (ES) konkurences tiesības, manuprāt, rakstveida paskaidrojumi šajā apelācijas tiesvedībā, kas tika iesniegti 2009. gada 27. februārī (apelācijas sūdzība) un 2009. gada 14. maijā (atbilde uz apelācijas sūdzību) zināmā mērā ir apsteigti ar Tiesas spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija*, kas tika pasludināts 2009. gada 10. septembrī. Šīs apelācijas tiesvedības tiesas sēdē, kas notika 2010. gada 29. aprīlī, puses šo faktu tik tiešām atzina.

11 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (58. un 59. punkts un tajos minētā judikatūra). Tajā pēc būtības tiek ignorēta juridiskās personas ierobežotā atbildība, lai atklātu saimniecisko vienību jeb uzņēmumu, kas ir atbildīgs par pārkāpumu.

32. Tiesa savā spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* sprieda, ka mātessabiedrība, kurai ir 100% līdzdalība meitassabiedrībā, kas ir pārkāpusi Eiropas Savienības konkurences tiesības, spēj īstenot izšķirošu ietekmi uz meitassabiedrības rīcību un ka pastāv atspēkojama prezumpcija, ka mātessabiedrība arī faktiski īsteno šādu izšķirošu ietekmi uz savas meitassabiedrības rīcību¹². Šādos apstākļos Komisija mātessabiedrību varēs uzskatīt par solidāri atbildīgu par tās meitassabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien mātessabiedrība, kurai ir pienākums atspēkot šo prezumpciju, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitassabiedrība tirgū rīkojas patstāvīgi¹³.

33. Tādēļ pretēji apelācijas sūdzības iesniegto apgalvojumiem Vispārējā tiesa nekļūdījās tiesību normu piemērošanā, konstatējot, ka gadījumā, ja pastāv 100% līdzdalība meitassabiedrības pamatkapitālā, Komisijai, lai tā varētu piemērot prezumpciju, nav pienākuma iesniegt papildu pierādījumus par to, ka mātessabiedrība faktiski īstenoja izšķirošu

12 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu (60. punkts). Manuprāt, pozitīvi ir tas, ka šeit aplūkotajai prezumpcijai ir skaidrs raksturs un ka tādējādi tiek veicināta tiesiskā noteiktība. Šajā ziņā skat. ģenerālvokātes Kokotes secinājumus lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (71. punkts). Tādējādi mātessabiedrībām tiek darīts zināms par to iespējamo atbildību par savu meitassabiedrību rīcību konkrētos apstākļos un tās var veikt atbilstošus pasākumus, ko tās spēj īstenot, pamatojoties uz savu 100% līdzdalību šo meitassabiedrību pamatkapitālā, lai nodrošinātu meitassabiedrību rīcības atbilstību konkurences tiesībām.

13 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (61. punkts). Kad kļūst aktuāls jautājums par šeit aplūkoto prezumpciju, manuprāt, pierādīšanas pienākums galu galā tiek pārdarīts mātessabiedrībai, ja tā vēlas atspēkot šo prezumpciju un tai ir pienākums iesniegt pierādījumus par to, ka tās meitassabiedrība tirgū rīkojas patstāvīgi. Piebilstu, ka man nav zināma neviena Tiesā vai pat Vispārējā tiesā izskatīta lieta, kurā šeit aplūkotā prezumpcija tiktu patiešām atspēkota.

ietekmi uz savas meitassabiedrības rīcību¹⁴. Tādējādi saskaņā ar šeit aplūkoto prezumpciju Komisijai nav pienākuma iesniegt papildu pierādījumus par to, ka mātessabiedrība faktiski ietekmēja savas meitassabiedrības rīcību vai vismaz zināja par meitassabiedrības pārkāpumu vai meitassabiedrības lomu šajā pārkāpumā¹⁵.

34. Tomēr jāuzsver, ka Tiesa savā spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija norādīja uz šeit aplūkotās prezumpcijas atspēkojamību. Manuprāt, citāds secinājums izraisītu pamattiesību pārkāpumu¹⁶. Prezumpcijas atspēkojamība ir vajadzīga, lai attiecīgajai mātessabiedrībai nodrošinātu tiesības uz aizstāvību un piekļuvi tiesām, tā arī izlīdzsvaro to apstākli, ka prezumpcija lielā mērā samazina Komisijai uzlikto pierādīšanas pienākumu. Tādējādi visi pierādījumi, ko ir iesniegusi mātessabiedrība, ir jāpārbauda un jānovērtē ar lielu rūpību. Tāpēc apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojums, ka prezumpcija ir faktiski neatspēkojama, ir jānoraida.

35. Tomēr prezumpcija būs spēkā, ja vien mātessabiedrība nevar pierādīt, ka tās meitassabiedrība tirgū rīkojas patstāvīgi. Apgalvojums, ka pilnībā piederīga meitassabiedrība tirgū rīkojas patstāvīgi, ir jāpamato ar nepārprotamiem un konsekventiem pierādījumiem, par kuriem Komisijai ir jāveic novērtējums, ko savukārt ir iespējams pārbaudīt Tiesā.

36. Turklāt es uzskatu, ka, lai gan konkrēti pierādījumi paši par sevi var nebūt pietiekami, lai atspēkotu šeit aplūkoto prezumpciju, visi mātessabiedrības iesniegtie pierādījumi ir jānovērtē kā kopums, lai konstatētu, vai šie pierādījumi ir pietiekami, lai prezumpciju atspēkotu. Kā Tiesa ir skaidri norādījusi spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija, lai konstatētu, vai meitassabiedrība kā tirgū savu rīcību nosaka patstāvīgi, ir jāņem vērā visi nozīmīgie faktori, kas attiecas uz saimnieciskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kas vieno šo meitassabiedrību un mātessabiedrību un kas var atšķirties katrā no gadījumiem un tādēļ nevar tikt uzskaitīti izsmeljoši¹⁷.

37. Apelācijas sūdzības iesniedzējas ir izvirzījušas virkni papildu apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa kļūdījās tiesību normu piemērošanā vai sagrozīja faktus attiecībā uz pierādījumiem, kurus tās iesniedza tiesai. Komisija šos

14 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 62. punktu.

15 — Skat. ģenerāladvokātes Kokotes secinājumu iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minētajam spriedumam lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija 90. un 91. punktu.

16 — Konkrēti skat. 2000. gada 7. decembrī Nicā izsludinātās Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (OV C 364, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti 2007. gada 12. decembrī Strasbūrā (OV C 303, 1. lpp.), 47. pantu, kura virsraksts ir "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu", un 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — "ĒCPAK") 6. pantu, kura virsraksts ir "Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu". Es šajā ziņā saskatu analogiju ar Tiesas judikatūru publiskā iepirkuma jomā, kur Tiesa dalībvalstu tiesību normas, kas no publiskā iepirkuma automātiski izslēdz konkrētus dalībniekus, ir atzinusi par pretējām Eiropas Savienības tiesībām. Skat. 2005. gada 3. marta spriedumu apvienotajās lietās C-21/03 un C-34/03 *Fabriscom* (Krājums, I-1559. lpp., 33. un 35. punkts), 2008. gada 16. decembra spriedumu lietā C-213/07 *Michaniki* (Krājums, I-9999. lpp., 63.–69. punkts), 2009. gada 19. maija spriedumu lietā C-538/07 *Assitur* (Krājums, I-4219. lpp., 29.–33. punkts) un 2009. gada 23. decembra spriedumu lietā C-376/08 *Serrantoni* un *Consortio stabile edili* (Krājums, I-12169. lpp., 40.–46. punkts).

17 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu, 74. punkts. Pretēji iepriekš 27. punktā minētajiem apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumiem Tiesai un Vispārējai tiesai nav pienākuma abstrakti norādīt, kāda veida pierādījumi ir jāiesniedz, lai atspēkotu prezumpciju.

apgalvojumus apstrīd. Kā detalizētāk tiks izklāstīts nākamajos punktos, es uzskatu, ka lielākā daļa apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu ir mēģinājums vienkārši panākt, lai Tiesa no jauna veic faktisko apstākļu novērtēšanu, taču apelācijas tiesvedībā tas nepārprotami neietilpst Tiesas kompetencē¹⁸.

38. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka pretēji Vispārējās tiesas konstatācijai apstrīdētā sprieduma 66. punktā, ka fakts, ka vienīgais direktors darbojas kā saikne starp *GQ* un *RQ*, ka *RYPF* koncerna līmenī konsolidē *GQ* un *RQ* finanšu pārskatus un ka *RQ* un *RYPF* kopīgi atbildēja uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem, norāda, ka pastāv vienota vienība, šādi elementi neļauj konstatēt saimnieciskas vienības pastāvēšanu, kas attaisnotu atbildības attiecināšanu uz mātessabiedrību.

39. Vēl pirms katra aplūkotā faktora izvērtēšanas pēc būtības jāpiebilst, ka Vispārējā tiesa

šos faktorus nevis izskatīja katru atsevišķi, bet gan tikai kā papildu un atbalsta pierādījumus tam, ka saimnieciska vienība pastāv, pamatojoties uz 100% līdzdalību meitassabiedrības pamatkapitālā¹⁹. Man šķiet, ka gan apelācijas sūdzības iesniedzējas, gan Komisija ir vienprātis, ka aplūkotie finanšu pārskati tika konsolidēti koncerna līmenī, jo to nosaka likumi un tas izriet no attiecīgo sabiedrību savstarpējās saiknes. Tā kā visi nozīmīgie faktori attiecībā uz saimnieciskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm starp meitassabiedrību un mātessabiedrību var tikt ņemti vērā kā pierādījums par saimnieciskas vienības pastāvēšanu²⁰, es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nekļūdījās, ņemot vērā šo faktoru, lai arī kā vienkārši papildu pierādījumu. Turklāt, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējas neapstrīd faktu, ka starp *GQ* un *RQ* faktiski pastāvēja saikne vienīgā direktora personā, šādi pierādījumi nebija bez nozīmes kā papildu pierādījumi par to, ka *GQ*, *RQ* un *RYPF* veidoja saimniecisku vienību. Turklāt fakts, ka *RQ* un *RYPF* kopīgi atbildēja uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem, arī nav bez nozīmes — arī kā papildu pierādījums tam, ka pastāvēja saimnieciska vienība²¹.

18 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai nav kompetences nedz konstatēt faktus, nedz — atskaitot izņēmumus — izvērtēt pierādījumus, ko Vispārējā tiesa ir pieņēmusi, lai apstiprinātu šos faktus. Ja šie pierādījumi iegūti likumīgi un vispārējie tiesību principi un procesuālie noteikumi, kas attiecas uz pierādīšanas pienākumu un pierādījumu iegūšanu, ir ievēroti, tad vienīgi Vispārējā tiesa var novērtēt, kādu nozīmi piešķirt tai iesniegtajiem pierādījumiem. Ja vien nav notikusi šo pierādījumu sagrozīšana, to novērtējums nav tiesību jautājums, kas kā tāds ir pakļauts Tiesas pārbaudei. Ja apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir sagrozījusi pierādījumus, tam ir precīzi jānorāda uz faktiem, kuri ir sagrozīti, un jādara zināmas kļūdas vērtējumā, kuras, pēc apelācijas sūdzības iesniedzēja ieskata, varētu būt izraisījušas šādus pierādījumu sagrozījumus. Šāda sagrozīšana ir notikusi tad, ja, neiesniedzot jaunus pierādījumus, jau iesniegto pierādījumu novērtējums ir acīmredzami kļūdains (šajā ziņā skat. 2010. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-413/08 P *Lafarge*/Komisija (Krājums, I-5361. lpp., 15.–17. punkts un tajos minētā judikatūra).

40. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arī uzskata, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 68. un 69. punktā kļūdījās faktu juridiskā kvalifikācijā un sagrozīja faktus attiecībā uz to *RQ* lūgumu *GQ* ievērot konkurences

19 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 58.–63. punktu.

20 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija (72.–74. punkts).

21 — Pēc analogijas skat. iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (29. punkts) un iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija (50. punkts).

tiesību normas, kas tika nosūtīts pēc tam, kad 2002. gada 27. septembrī *GQ* telpās tika veikta pārbaude, jo šis lūgums nepierādot, ka pastāv saimnieciska vienība. Tomēr uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām neizdevās konstatēt kļūdu tiesību normu piemērošanā un faktu sagrozišanu no Vispārējās tiesas puses. Šāda rīkojuma par darbību izbeigšanu izdošana, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas neapstrīd, pierāda, tiesa, tikai pēc pārkāpuma, ka *RQ* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *GQ* rīcību tirgū.

41. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 69. punktā norāda, ka rīkojuma izdošana pati par sevi bija pietiekama, lai konstatētu, ka *RQ* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *GQ*. Tomēr šis apgalvojums, kas ir nedaudz maldinošs, nav pietiekams pamats, lai atceltu pārsūdzēto spriedumu, jo tas ir jālasa kopsakarā ar pārsūdzētā sprieduma 62. un 63. punktu, kas skaidri atsaucas uz šeit aplūkotās prezumpcijas piemērošanu attiecībā uz šīs lietas faktiskajiem apstākļiem.

42. Informācijas pilnīguma pēc jāpiebilst, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 70.–76. punktā veiktās kopsavilkuma novērtēšanas ietvaros kļūdījās apelācijas sūdzības iesniedzēju iesniegto atspēkojošo pierādījumu juridiskā kvalifikācijā un sagrozīja faktus. Ņemot vērā šo pierādījumu stabilo un saskanīgo raksturu, objektīvs un neiesaistīts novērotājs būtu konstatējis, ka *GQ* rīkojas neatkarīgi no *RQ*.

43. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 71. punktā acīmredzami sagrozīja faktus, nenorādot, ka *GQ* darbības notika, vēl pirms tā tika iekļauta *RQ* koncernā, ka *GQ* darbība nebija saistīta ar *RQ* darbību, kā arī nenorādot daudzos *RQ* mēģinājumus pārdot *GQ* laikā no 1993. līdz 2004. gadam. Saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzēju sniegto informāciju šādi elementi skaidri apliecina, ka *RQ* nebija intereses attiecībā uz *GQ*.

44. Jāatgādina, ka pārsūdzētā sprieduma 71. punktā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šie apgalvojumi nebija pietiekami, lai atspēkotu šeit aplūkoto prezumpciju, jo mātessabiedrībām un meitassabiedrībām bieži vien ir atšķirīga darbība un mātessabiedrības dažkārt savas meitassabiedrības pārdod. Uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām ar saviem prasījumiem neizdevās atbilstoši pareiziem tiesību standartiem atspoguļot faktu sagrozišanu, jo viņām neizdevās parādīt kļūdas novērtējumā, kas, viņuprāt, noveda pie aplūkojamo faktu sagrozišanas. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzējas, lai gan formāli apgalvojot, ka tiesību normu piemērošanā pieļauta kļūda, pēc būtības mēģina apšaubīt Vispārējās tiesas veikto faktu novērtējumu. Turklāt attiecībā uz apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa nespēja norādīt, ka *GQ* darbības tika izdarītas vēl pirms iestāšanās *RQ* koncernā, es nesaskatu šāda apgalvojuma juridisku vai faktisku nozīmi, ņemot vērā, ka *RQ* iegādājās visas *GQ* akcijas laikā no 1989. līdz 1993. gadam, savukārt pārkāpums notika laikā no 1999. gada 31. oktobra līdz 2000. gada 30. jūnijam, tātad ilgi pēc tam, kad *GQ* kļuva par *RQ* pilnībā piederošu meitassabiedrību.

45. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka fakts, ka pārsūdzētā sprieduma 72. punktā

Vispārējā tiesa atsaucās tikai uz diviem jau tājiem, kas tika apspriesti divās RQ direktoru padomes sēdēs astoņu gadu laikā no 1998. līdz 2005. gadam, faktiski liecina par pilnīgu RQ ietekmes un iejaukšanās trūkumu attiecībā uz GQ darbībām. Vispārējā tiesa konstatēja, ka RQ direktoru padomes sēžu protokoli laikā no 1998. līdz 2000. gadam izklāsta GQ finansiālos rezultātus un lēmumu par GQ līdzdalības sabiedrībā *Silquímica* pārdošanu un GQ piederošu nekustamo īpašumu pārdošanu. Vispārējā tiesa uz šo pierādījumu pamata norādīja, ka RQ direktoru padomei ir ievērojama loma vairākos būtiskos GQ stratēģijas aspektos un ka tā īsteno izšķirošu ietekmi uz GQ rīcību, tādējādi noraidot pieļaujamu apgalvojumu pirmajā instancē, ka RQ direktoru padomes sēžu protokolos par laiku no 1998. līdz 2000. gadam ir atsaucies tikai uz GQ finansiālajiem rezultātiem²².

46. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzējas šajā apelācijas tiesvedībā mēģina mazināt RQ direktoru padomes sēžu protokolos laikā no 1998. līdz 2000. gadam minētā — GQ līdzdalības sabiedrībā *Silquímica* un GQ nekustamo īpašumu pārdošanas — nozīmību. Tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējas Vispārējo tiesu pirmajā instancē neinformēja par šajos protokolos minētajām atsaucēm uz GQ līdzdalības sabiedrībā *Silquímica* un GQ nekustamo īpašumu pārdošanu un tā kā nav nekādu

pierādījumu par to, ka Vispārējā tiesa būtu sagrozījusi faktus vai pārkāpusi normas par pierādīšanas pienākumu, uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments par pārsūdzētā sprieduma 72. punktu ir jānoraida. Apelācijas sūdzības iesniedzējas pēc būtības apšauba Vispārējās tiesas veikto faktu novērtējumu, kas apelācijas tiesvedībā neietilpst Tiesas kompetencē, ja vien nevar konstatēt faktu sagrozīšanu.

47. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 73. punktā konstatēja, ka [*konfidenciāla informācija*] kungs bija gan GQ direktoru padomes priekšsēdētājs laikā no 1996. līdz 2000. gadam, gan RQ direktoru padomes loceklis laikā no 1998. līdz 1999. gadam. Apelācijas sūdzības iesniedzējas, lai atspēkotu prezumpciju, ka RYPF un RQ īsteno izšķirošu ietekmi uz GQ, pirmajā instancē apgalvoja, ka to pārvaldes institūciju sastāvā nebija nekāda pārklājuma. Šajā apelācijas tiesvedībā apelācijas sūdzības iesniedzējas atzīst, ka faktiski šāda pārklāšanās pastāvēja, tomēr tā attiekušies tikai uz vienu personu un tādējādi tam bijusi tikai otršķirīga nozīme. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo, ka Komisija par pārklāšanos zināja administratīvā procesa ietvaros, bet savā paziņojumā par iebildumiem vai pārsūdzētajā lēmumā neņēma šo faktu vērā kā faktoru, kas pierāda saimnieciskas vienības pastāvēšanu starp RQ un GQ.

22 — Šeit aplūkotojos protokolos GQ, lai parādītu, ka tās vadītāji nosaka un īsteno stratēģiskos un komercdarbības plānus, bet uz RQ sūta tikai vispārīgu informāciju, palāvas uz atsauci par saviem finansiālajiem rezultātiem. Vispārējā tiesa, palaujoties uz Komisijas iesniegtajiem pierādījumiem, savā replikā pirmajā instancē attiecībā uz šajos protokolos minētajām atsaucēm par to, ka tiek pārdota GQ līdzdalība *Silquímica* pamatkapitālā un GQ piederoši nekustamie īpašumi, tādējādi uzskatīja, ka Komisijas iesniegtie pierādījumi atbalsta tās konstatāciju pārsūdzētajā lēmumā attiecībā uz izšķirošās ietekmes īstenošanu.

48. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas, ka Vispārējā tiesa sagrozīja šeit aplūktos faktus vai pārkāpa normas par pierādīšanas pienākumu. Apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti par pārsūdzētā sprieduma 73. punktu tāpēc ir jānoraida. Uzskatu, ka šeit aplūkotās

prezumpcijas atspēkošanai, kas tiek pamatota tikai ar 100 % līdzdalību sabiedrības pamatkapitālā, nav nozīmes tam, ka Komisija nepamatotās uz citiem, papildu faktoriem, kas faktiski varētu apstiprināt saimnieciskas vienības pastāvēšanu.

49. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka pārsūdzētā sprieduma 74. punktā Vispārējā tiesa kļūdījās, noraidot pierādījumus, kas bija iesniegti, lai apliecinātu, ka vienīgi GQ augstākā līmeņa vadītāji izlemj un īsteno sabiedrības komercdarbības politiku, kā arī apgalvojumu, ka informācija, ko GQ iesniedza RQ, attiecās tikai uz rezultātiem saskaņā ar budžetiem un stratēģiskiem vai komercdarbības plāniem²³. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 74. punktā norādīja, ka šie prasījumi nevarēja tikt pieņemti, ņemot vērā pārsūdzētajā spriedumā minēto judikatūru²⁴.

23 — Apelācijas sūdzības iesniedzējas savos paskaidrojumos pirmajā instancē apgalvoja, ka savā atbildē uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem tās sagatavoja detalizētus pierādījumus, kas apliecina, ka GQ augstākā līmeņa vadītāji formāli un pēc būtības rīkojās kā šīs sabiedrības direktori un patstāvīgi izlēma par GQ komercdarbības politiku. Šie apgalvojumi tika izteikti, lai atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju. Šajā ziņā pieteicējas savā atbildē uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem atsaucās uz virkni līgumu, ko noslēguši un parakstījuši GQ direktori vai GQ fabrikas vadītāji par izejmateriālu piegādi, izstrādājumu glabāšanu, sadarbību un tehnisko palīdzību izstrādājumu ražošanā, kā arī kopīgumiem starp strādniekiem un vadību. Lai atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju, apelācijas sūdzības iesniedzējas pirmās instances tiesvedībā arī apgalvoja, ka GQ direktori ir noteikuši sabiedrības ikgadējo budžetu, savukārt uz RQ sūta tikai vispārīgu informāciju par to izpildes gaitu.

24 — Šajā sakarā jāpiebilst, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 74. punktā atsaucas tikai uz iepriekš minēto judikatūru. Tādēļ priekšstats pilnīguma pēc pārbaudīšu visu judikatūru, ko Vispārējā tiesa ir minējusi pirms pārsūdzētā sprieduma 74. punkta, proti, iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *AEG Telefunken*/Komisija (49. punkts), iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (26. punkts), 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā *T-314/01 Avebe*/Komisija (Krājums, II-3085. lpp., 136. punkts), 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās *T-71/03*, *T-74/03*, *T-87/03* un *T-91/03 Tokai Carbon* u.c./Komisija (Krājumā nav publicēts, 59. punkts), 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā *T-203/01 Michelin*/Komisija (*Recueil*, II-4071. lpp., 290. punkts) un 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā *C-294/98 P Metsä-Serla Oyj* u.c./Komisija (*Recueil*, II-10065. lpp., 28. punkts).

50. Manuprāt, Vispārējā tiesa, vienkārši atsaucoties uz judikatūru, nepārbaudīja, pat ne virspusēji, vai detalizētie pierādījumi, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniedza pirmajā instancē, varētu atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju. Faktiski pārsūdzētais spriedums rada priekšstatu, ka Vispārējā tiesa tikai uz minētās judikatūras pamata apsvēra, ka šādi pierādījumi nevar atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju. Uzskatu, ka judikatūra, uz ko pārsūdzētajā spriedumā atsaucās Vispārējā tiesa, neatbalsta tās 74. punktā minēto konstatāciju, jo šī judikatūra tikai atsaucas uz iespēju uz mātessabiedrību attiecināt tās meitassabiedrības rīcību, ja meitassabiedrība visādā ziņā pēc būtības ir pildījusi norādījumus, ko tai devusi mātessabiedrība, īpaši ņemot vērā starp tām pastāvošās saimnieciskās un juridiskās saiknes. Tā arī atsaucas uz atspēkojamo prezumpciju un mātessabiedrības iespējām atspēkot šo prezumpciju. Tādēļ minētās judikatūras daļas neatbalsta Vispārējās tiesas teikto, ka pierādījumi, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniedza pirmajā instancē, nevar atspēkot šo prezumpciju. Tā kā trūkst jebkāda cita Vispārējās tiesas novērtējuma vai argumentācijas par specifiskajiem un detalizētajiem pierādījumiem, ko iesniedza apelācijas sūdzības iesniedzējas, uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir kļūdušies tiesību normu piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 74. punktā izdarot minēto konstatāciju. Vispārējā tiesa nedeva apelācijas sūdzības iesniedzējam adekvātu iespēju atspēkot prezumpciju, bet šādas tiesības nepārprotami ir garantētas Tiesas judikatūrā²⁵. Turklāt Tiesa spriedumā lietā *C-97/08 P Akzo Nobel u.c./Komisija*, aizstāvēt individuālu pieeju katrā lietā, īpaši izvairījās iepriekš definēt un ierobežojošā vai izsmelošā veidā minēt pierādījumus, kas var tikt novērtēti, lai konstatētu, vai meitassabiedrība patstāvīgi nosaka savu rīcību tirgū. Savā spriedumā šajā lietā Tiesa norādīja, ka ir jāņem vērā ne vien mātessabiedrības loma,

25 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *C-97/08 P Akzo Nobel u.c./Komisija* (63.–65. punkts).

tostarp attiecībā uz meitassabiedrības cenu noteikšanas politiku, ražošanu un izplatīšanas darbībām, bet arī visi nozīmīgie faktori attiecībā uz saimnieciskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kas saista meitassabiedrību un mātesabiedrību²⁶. Tādējādi tā vietā, lai jau iepriekš apšaubītu kādas pierādījumu kategorijas nozīmi šeit aplūkotās prezumpcijas atspēkošanā vai īpaši izceltu kādu konkrētu kategoriju, Tiesa spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* attiecībā uz atspēkošanas pierādījumiem pieņēma iekļaujošu pieeju. Tas gan nenozīmē, ka pierādījumi, kas iesniegti, lai atspēkotu prezumpciju, pēc to pārbaudes nevarētu faktiski izrādīties šim nolūkam pilnīgi nepiemēroti.

51. No tā izriet, ka Vispārējās tiesas konstatācija, kas izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 74. punktā, ir jāatceļ. Tiesas Statūtu 61. pantā noteikts, ka, ja apelācija ir pamatota, Tiesa atceļ Vispārējās tiesas lēmumu. Tā var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma pieņemšanai Vispārējā tiesā. Uzskatu, ka šajā lietā tiesvedības stadija ļauj pieņemt galīgo spriedumu. Tādēļ, manuprāt, Tiesai piekrist galīgā sprieduma pieņemšana šajā lietā.

52. Uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju pirmajā instancē iesniegtie pierādījumi, kuru mērķis ir atspēkot šeit

aplūkoto prezumpciju un kuri minēti iepriekš 23. zemsvītras piezīmē, ir saistīti ar GQ direktoru formālo kompetences jomu un patstāvību GQ ikdienas darbības vadīšanā. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvoja, ka uz RQ tika sūtīti tikai GQ finanšu rezultāti, nevis informācija par tās komercdarbības politiku. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzēju iesniegtie apgalvojumi par finanšu informāciju ir jānoraida, jo Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 72. punktā konstatēja, ka uz RQ tika sūtīta papildu informācija, nevis tikai GQ finanšu rezultāti. Turklāt, lai gan GQ direktoriem var būt ievērojama patstāvība tās komercdarbības ikdienas vadīšanā²⁷ un pat ievērojama formāla patstāvība, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 72. punktā konstatēja faktu, ka RQ direktoru padomei ir ievērojama loma vairākos būtiskos GQ stratēģijas aspektos²⁸. Tādēļ, veicis šo faktoru pārbaudi, uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām nav izdevies atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju.

53. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma

26 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (74. punkts).

27 — Manuprāt, šādi pierādījumi paši par sevi nav noteicoši, jo tie gan var, gan arī nevar atspēkot šeit aplūkoto prezumpciju; tas ir atkarīgs no konkrētās lietas faktu kopuma. Kā ģenerālvokāte Kokote norāda savos secinājumos iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minētajā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (89. un 90. punkts), lai gan konkrēti rīkojumi, vadlīnijas vai līdznoteikšanas tiesības attiecībā uz cenu noteikšanu, ražošanu un pārdošanas darbībām vai līdzīgiem aspektiem, kas ir būtiski tirgus dalībnieka rīcībai, ir īpaši skaidra norāde par to, ka mātesabiedrība īsteno izšķirošo ietekmi uz meitassabiedrības komercdarbības politiku, tomēr to neesamība neļauj izdarīt pretēju secinājumu par meitassabiedrības iespējamo patstāvību.

28 — Šie faktori ir nozīmīgi, ņemot vērā Tiesas konstatāciju iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (74. punkts), jo visiem nozīmīgiem faktoriem saistībā ar saimnieciskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm starp meitassabiedrību un mātesabiedrību ir nozīme, lai konstatētu, vai meitassabiedrība savu rīcību tirgū nosaka patstāvīgi.

75. punktā minot, ka *RYPF* veiktā koncerna finanšu pārskatu konsolidācija pamato Komisijas apgalvojumu, ka pastāv saimnieciska vienība, kļūdījās, veicot *GQ* un *Repsol Italia* attiecību juridisko kvalifikāciju. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka tās ir pierādījušas, ka komercaģenta līgumattiecības, kas nav ekskluzīvas, starp *GQ* un *Repsol Italia* pierāda, ka *GQ* bija komerciāli patstāvīga.

55. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uzskatu, ka apelācijas sūdzības pirmais pamats ir jāpieņem daļēji un pārējā daļā jānoraida. Prasība par tiesību akta atcelšanu, ko pieteicējas cēlušas Vispārējā tiesā, manuprāt, ir jānoraida.

B — Otrais apelācijas sūdzības pamats

54. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzējām nav izdevies pierādīt, ka pārsūdzētā sprieduma 75. punktā Vispārējā tiesa kļūdījās tiesību normu piemērošanā vai sagrozīja faktus, noraidot apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumus, ka komercaģenta attiecības, kas nav ekskluzīvas, starp *GQ* un *Repsol Italia* apliecina, ka *GQ* tās komercdarbības ziņā bija patstāvīga, tā kā tā pierādīja interešu konflikta pastāvēšanu starp *GQ* un tās mātesabiedrībām, jo par cenu palielinājumu, kas tika piemērots attiecībā uz *Repsol Italia* līdzīgi kā visu pārējo izplatītāju gadījumā, vienpusēji izlēma *GQ* bez *RQ* un *RYPF* iejaukšanās. Vispārējā tiesa konstatēja, ka koncerns konsolidēja tās finanšu pārskatus, tādējādi piekritot Komisijas konstatējumam pārsūdzētajā lēmumā, ka cenu palielinājums attiecībā uz *GQ* izstrādājumiem nav uzskatāms par pierādījumu interešu konfliktam starp *GQ* un tās mātesabiedrībām, jo jebkurš *GQ* apgrozījuma palielinājums, ko rada tās izstrādājumu cenu palielinājums, palielinātu arī *RQ* un *RYPF* apgrozījumu. Uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas īstenībā mēģina apstrīdēt Vispārējās tiesas veikto faktu novērtējumu un ka to apgalvojums attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 75. punktu ir noraidāms kā nepieņemams.

56. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa kļūdījās tiesību normu piemērošanā, automātiski paplašinot atbildību par meitassabiedrības izdarīto pārkāpumu, to attiecinot uz koncerna mātesabiedrību. Tas esot ticis izdarīts, neadekvāti paplašinot šeit aplūkoto prezumpciju, pamatojoties uz mātesabiedrības spēju īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību. Uz šā pamata Vispārējā tiesa šajā lietā, pirmkārt, atzina *RYPF* par atbildīgu, pamatojoties tikai uz to, ka tā nav pierādījusi "iestarpinātās" sabiedrības *RQ* patstāvību, kas savukārt nav pierādījusi savas meitassabiedrības *GQ* faktisko patstāvību. Šis argumentācijas rezultātā *RYPF* tika atzīta par atbildīgu tādēļ, ka *RQ* nespēja atspēkot savu atbildību par *GQ* rīcību. Otrkārt, Vispārējās tiesas interpretācijas rezultātā atbildība par meitassabiedrības izdarītiem pārkāpumiem vienmēr tiktu attiecināta uz koncerna mātesabiedrību, neņemot vērā lietas konkrētos apstākļus, piemēram, starp šo attiecīgo meitassabiedrību un mātesabiedrību iestarpināto sabiedrību skaitu, šādu iestarpināto sabiedrību raksturu un darbību, kā arī starp

iestarpinātām sabiedrībām pastāvošās juridiskās un saimnieciskās saiknes.

57. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka spriedums lietā *Michelin/Komisija*²⁹ un spriedums lietā³⁰ neparedz, ka šādā veidā automātiski tiktu paplašināta koncerna mātesabsiedrības izšķirošās ietekmes īstenošana. Spriedums lietā *Michelin/Komisija* ir saistīts ar iespēju kā atbildību pastiprinošu apstākli ņemt vērā atkārtotus pārkāpumus no mātesabsiedrības puses attiecībā uz dažādu tās kontrolē esošu meitasabsiedrību rīcību. Lietā T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija* Vispārējā tiesa atbildību par meitasabsiedrības izdarītu pārkāpumu uz koncerna mātesabsiedrību attiecināja tādēļ vien, ka meitasabsiedrība tika kontrolēta caur tipisku kontrolāciju (holdinga) sabiedrību, kuras vienīgais nolūks bija meitasabsiedrības akciju turēšana. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka turpreti šajā lietā *RYPF* nav nedz *GQ* mātesabsiedrība, nedz tai pieder līdzdalība tās pamatkapitālā. Turklāt *RYPF* neapstiprina *GQ* gada pārskatus un neieceļ tās pārvaldes institūcijas locekļus. Visbeidzot, nedz *RQ* raksturs, nedz tās darbība neļauj konstatēt, ka *RQ* ir vienkārši starpnieks, ar ko *RYPF* īsteno kontroli pār *GQ*.

58. Komisija uzskata, ka saskaņā ar spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*³¹ apstākļi, ka pastāv vesela sabiedrību ķēde, ar kuru starpniecību tiek īstenota

kontrolē, nekādā veidā neietekmē novērtējumu par to, vai mātesabsiedrība un meitasabsiedrība veido saimniecisku vienību. Kā norāda Komisija, šī pieeja tika atbalstīta nesēnā Vispārējās tiesas judikatūrā — lietā *Michelin/Komisija*³² un lietā T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija*³³. Lietā T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija* Vispārējā tiesa noraidīja *Akzo* apgalvojumu, ka attiecībā uz to prezumpcija nav piemērojama, ņemot vērā, ka tā bija kontrolāciju (holdinga) sabiedrība bez ražošanas vai pārdošanas darbībām un ka tās kontrolei ir “atbālināts” vai “netiešs” raksturs. Turklāt, kā norāda Komisija, ģenerālvokāte Kokote savos secinājumos lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija*³⁴ ierosināja, lai Tiesa noraida apelācijas sūdzību par spriedumu lietā T-112/05 *Akzo Nobel u.c./Komisija*³⁵, kurā mātesabsiedrība kontroli īstenoja netieši ar iestarpinātām sabiedrībām. Komisija arī uzskata, ka otrais pamats ir bez iedarbības, jo pārsūdzētā sprieduma daļas, kas pierāda, ka *RYPF* ar *GQ* veidoja saimniecisku vienību, nav tikušas apstrīdētas.

59. Apelācijas sūdzības iesniedzējas ar savu otro pamatu šajā lietā mēģina distancēt *RYPF* no *GQ* izdarītā pārkāpuma, īpaši uzsverot *RQ* lomu attiecībā uz *GQ*, piemēram, faktu, ka *RQ* ieceļ *GQ* pārvaldes institūciju un apstiprina *GQ* gada pārskatus.

29 — Iepriekš minēts 24. zemsvītras piezīmē.

30 — T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija* 2006. gada 27. septembra spriedums (Krājums, II-3389. lpp.).

31 — Iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē.

32 — Iepriekš minēts 24. zemsvītras piezīmē.

33 — Iepriekš minēts 30. zemsvītras piezīmē.

34 — Iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē.

35 — Iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē.

60. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Eiropas Savienības konkurences tiesības atsaucas uz uzņēmumu darbību un uzņēmuma jēdziens aptver jebkādu saimnieciskā darbībā iesaistītu organizāciju neatkarīgi no tās juridiskā statusa un finansēšanas veida. Tiesa arī ir norādījusi, ka šajā pašā kontekstā ir jāsaprot, ka uzņēmuma jēdziens nozīmē saimniecisku vienību, pat ja juridiskā izpratnē šī saimnieciskā vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām. Ja šāda saimnieciskā vienība pārkāpj konkurences tiesību normas, tad saskaņā ar personiskās atbildības principu tas šai vienībai uzliek atbildību par šo pārkāpumu. ES konkurences tiesību pārkāpums nepārprotami ir jāpieskaita juridiskai personai, kurai iespējams uzlikt naudas sodu, un paziņojums par iebildumiem ir jāadresē šādai personai. Paziņojumā par iebildumiem arī jānorāda, kādā statusā juridiskā persona tiek aicināta sniegt atbildi uz šiem pārmetumiem³⁶.

61. Pastāvīgajā judikatūrā ir skaidri noteikts, ka tādai juridiskai personai kā sabiedrībai, kas nav bijusi tieši iesaistīta pārkāpumā, noteiktos apstākļos tomēr var tikt piemērots sods³⁷.

36 — Skat. iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* (54.–57. punkts).

37 — Skat. iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *AEG Telefunken/Komisija* (49. punkts). Pēc analogijas skat. 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā C-280/06 *ETI u.c. (Krajums, I-10893. lpp., 40. un nākamie punkti)*.

Tiesa lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* uzsvēra faktu, ka, ja mēstessabiedrība un tās meitassabiedrība veido vienotu saimniecisku vienību, mēstessabiedrību var atzīt par atbildīgu par tās meitassabiedrības izdarītu pārkāpumu neatkarīgi no tā, ka pati mēstessabiedrība šajā pārkāpumā nav bijusi personiski iesaistīta³⁸. Tādēļ jautājumā tostarp par atbildības attiecināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem ir būtiski konstatēt, vai koncerna sabiedrības veido vienotu saimniecisku vienību³⁹. Šis jautājums konkurences tiesību aizsardzības iestādēm, piemēram, Komisijai, neapšaubāmi ir padarīts ievērojami mazāk sarežģīts un apgrūtināošs tieši ar atspēkojamo prezumpciju, ka mēstessabiedrība, kurai pilnībā pieder meitassabiedrība, īsteno izšķirošu ietekmi uz šo meitassabiedrību un tādēļ tās abas veido vienotu saimniecisku vienību. Īstenībā uzskatu, ka šeit aplūkotās prezumpcijas funkcija, kā savos secinājumos lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija* paskaidro ģenerāladvokāte Kokote⁴⁰, ir veicināt konkurences tiesību efektīvu īstenošanu, vienlaikus veicinot tiesisko noteiktību, ņemot vērā vienkārši saprotamo veidu, kā prezumpcija rodas.

38 — Skat. 59. punktu.

39 — Turklāt saskaņā ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu Komisija ir lēmusu par uzlikt naudas sodu uzņēmumiem, ja tie tieši vai nolaidības dēļ pārkāpj LESD 101. vai 102. pantu. Attiecībā uz katru uzņēmumu, kas piedalās pārkāpumā, naudas sods nepārsniedz 10% no tā kopējā apgrozījuma iepriekšējā komercdarbības gadā. Tādējādi uzņēmuma identificēšana var ietekmēt to, cik liels ir naudas soda apmērs. Turklāt saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu uzņēmumiem uzliktais naudas sods var tikt palielināts, ja pastāv atbildību pastiprinoši apstākļi, piemēram, ja uzņēmums pēc tam, kad Komisija vai dalībvalsts konkurences aizsardzības iestāde ir konstatējusi, ka uzņēmums ir pārkāpis LESD 101. vai 102. pantu, tas atkārtoti to pašu vai līdzīgu pārkāpumu. Skat. 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone/Komisija* (Krajums, I-1331. lpp.). Skat. arī Komisijas Pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.), 28. punktu. Konkrētos apstākļos uzņēmumam uzliktais naudas sods var tikt ievērojami paaugstināts iepriekš izdarītu konkurences tiesību pārkāpumu dēļ, pat ja tos izdarījuši kāda no koncernā ietilpstošām meitassabiedrībām.

40 — Iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē.

62. Uzskatu, ka mātessabiedrība (*RYPF*), kurai ir 100 % līdzdalība meitassabiedrībā (*RQ*), kurai savukārt pieder 100 % citas sabiedrības (*GQ*) akciju, neapšaubāmi spēj īstenot izšķirošo ietekmi uz pēdējo sabiedrību (*GQ*)⁴¹ un ka tādēļ ir piemērojama atspēkojamā prezumpcija, ka mātessabiedrība (*RYPF*) faktiski īsteno šādu ietekmi. Prezumpcijas piemērošanu nevar ierobežot tas, cik daudz iestarpinātu pilnībā piederošu sabiedrību atrodas starp koncerna mātessabiedrību un meitassabiedrību, kas bijusi iesaistīta konkurences tiesību pārkāpumā. Manuprāt, lietās, kurās runa ir par pilnībā piederošu meitassabiedrību “ķēdi”, koncerna mātessabiedrības spēja īstenot izšķirošo ietekmi uz ikvienu no visām meitassabiedrībām, bet īpaši uz meitassabiedrību, kas bijusi iesaistīta pārkāpumā, nav apstrīdama. Ja sabiedrība pilnā apmērā pieder citai sabiedrībai, lai arī netieši, būtu jāpiemēro šeit aplūkotā prezumpcija, jo principā šādos gadījumos koncerna struktūra nav noteicoša.

63. Tādēļ neredzu nevienu iemeslu, kādēļ šeit aplūkoto prezumpciju nevarētu piemērot attiecībā uz šīs lietas faktiem. Vēlreiz jāuzsver, ka prezumpcija ir atspēkojama. Ir jādod iespēja koncerna mātessabiedrībai iesniegt pierādījumus, lai atspēkotu prezumpciju, ka tā īsteno izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību rīcību. Faktiski, ja koncerna mātessabiedrība var pierādīt, ka meitassabiedrība, kas izdarījusi pārkāpumu, vai viena no meitassabiedrībām, kas “iestarpināta” starp mātessabiedrību un pārkāpumu izdarījušo meitassabiedrību, patstāvīgi izlemj par savu rīcību tirgū, tad tas nozīmētu, ka atbildības ķēde tiek pārrauta, un varētu atzīt, ka koncerna mātessabiedrība nav atbildīga par konkurences tiesību pārkāpumu.

41 — Un *RQ*.

64. Manuprāt, ja tiktu secināts citādi, tiktu apdraudēta prezumpcijas atspēkojamība un tādējādi tās funkcija nodrošināt konkurences tiesību efektīvu īstenošanu, jo mātessabiedrība varētu izvairīties no atbildības par pārkāpumiem, kuros pēc sabiedrības reorganizācijas ir bijušas iesaistītas tās meitassabiedrības⁴². Šāda stratēģiska sabiedrības reorganizācija arī varētu netieši ierobežot Komisijas pilnvaras uzlikt naudas sodu, tādējādi potenciāli mazinot naudas soda preventīvo iedarbību⁴³.

65. Tādēļ uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju otrais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida.

V — Tiesāšanās izdevumi

66. Atbilstoši Reglamenta 122. panta pirmajai daļai, ja apelācija ir pamatota un Tiesa lietā

42 — Lai gan dažos gadījumos varētu būt iespējams konstatēt un līdz ar to salīdzinoši vienkārši arī atzīt par spēkā neesošām fiktīvas vienošanās, kas noslēgtas, lai apiētu prezumpcijas piemērošanu, uzskatu, ka vairumā gadījumu tas nebūtu iespējams, īpaši tad, ja pilnībā piederoša meitassabiedrība ir kas vairāk nekā tikai kontrolāciju (*holdinga*) sabiedrība, un tādēļ prezumpcija un tās priekšrocības tiktu neitralizētas.

43 — Tiesa nesen — iepriekš 37. zemesvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *ETI* u.c., 2007. gada 7. jūnija spriedumā lietā *C-76/06 P Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija (Krājums, I-4405. lpp., 22.–29. punkts) un 2008. gada 18. decembra spriedumā apvienotajās lietās *C-101/07 P* un *C-110/07 P Coop de France détail et viande* u.c./Komisija (Krājums, I-10193. lpp., 96.–98. punkts) — uzsvera, ka par ES konkurences tiesību pārkāpumiem uzlikt naudas soda mērķis ir novērst turpmākus pārkāpumus un ka šā mērķa sasniegšana ir jānodrošina neatkarīgi no šķēršļiem, ko rada uzņēmumu reorganizācija.

taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

67. Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tomēr saskaņā ar Reglamenta 69. panta 3. punkta pirmo daļu, ja abiem lietas dalībniekiem spiedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Tiesa var nolemt, ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

68. Tā kā šajā lietā apelācijas instancē spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs gan apelācijas sūdzības iesniedzējām, gan Komisijai, būtu atbilstoši nolemt, ka katrs lietas dalībnieks pats sedz savus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību apelācijas instancē.

69. Turpretī, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēju pieteikums par tiesību akta atcelšanu ir ticis noraidīts, ir jāatstāj spēkā pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas 2) punkts par tiesāšanās izdevumiem saistībā ar tiesvedību pirmajā instancē.

VI — Secinājumi

70. Tādēļ uzskatu, ka Tiesai:

— jāatceļ Pirmās instances tiesas (sestās palātas) 2008. gada 18. decembra spriedums lietā T-85/06 *General Química u.c./Komisija* daļā, ar ko *General Química, Repsol Química un Repsol YPF* tiek atzītas par solidāri atbildīgām par *General Química* izdarītajiem pārkāpumiem;

— jānoraida apelācijas sūdzība pārējā daļā;

- jānoraida *General Química, Repsol Química* un *Repsol YPF* celtā prasība, ar ko tās lūdz atcelt Komisijas 2005. gada 21. decembra Lēmumu 2006/902/EK par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu pret *Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc.* (agrāko *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation* (agrāko *Crompton Corporation*), *General Química, Repsol Química* un *Repsol YPF* (Lieta COMP/F/C.38.443 — Gumijas ķīmiskās piedevas);

- jāspriež, ka visi lietas dalībnieki paši sedz savus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību apelācijas instancē un ka *General Química, Repsol Química* un *Repsol YPF* atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību pirmajā instancē.